

ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

МИРОСЛАВ СІЧИНСЬКИЙ.

НАРОДНА СПРАВА В АМЕРИЦІ.

ЦІНА 10 ЦЕНТІВ.

Ню-Йорк — New York.

1919

*Christian Book Store
107 W. 4th St.
Edmonton, Alberta*

ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Sichyns'kyi, Myrosław

МИРОСЛАВ СІЧИНСЬКИЙ.

narodna sprava v Amerytsi

НАРОДНА СПРАВА В АМЕРИЦІ.

ЦІНА 10 ЦЕНТІВ.

Ню Йорк — New York.
1919

*Ukrainian Book Store
10234 - 90th St.
Edmonton, Alberta*

E
184
45554

I.

Отсе рiшаєть ся будуча доля України. Рiшаєть ся саме тепер i на довгий час.

I що перше, то вона рiшаєть ся самим українським народом на Україні, його волею i силою. Перше всего від його свiдомости, організації i діяльности залежить, яка держава стане на українській землі. Який політичний, громадський i економічний лад заведуть собі тепер українські люде, такий лишеть ся для дітей i унуків, для будучности народа.

Але українська справа є не лише на Україні. Вона є й у Франції, в Англії, в Італії, в Росії, у всіх державах. Вона є i в Америці, так само як справа чеська, польська, югославянська, литовська або армянська. Всі держави i народи інтересовані в тім, який новий лад стане на руїнах австрійської, турецької та російської імперій, i всі держави i народи мусять той новий лад признати, коли має настати певний i тривкий мир.

Так за місяць, чи за два зідуть ся представники всіх держав i народів на мирову раду. I на тій мировій раді вони, між иншим, будуть рiшати справу тих народів, що колись були підбиті російськими царями, австрійськими цiсарями та турецькими султанами. З окрема вони будуть також рiшати, кому має належати українська земля з під російського царства й австрійського цiсарства: Росії, Польщі чи українському народови.

Вiдомо, на початку війни таких питань не було. Нападєні Французи, Белгійці та Серби нї про що инше не могли думати, як тільки, щоб оборонити свою землю від нїмецького i австрійського наїзду. Кайзерова Нїмеччина заїлась весь свiт собі завою-

вати, хоч половину світа. Цісарська Австрія й царська Росія кинулись на Балкан. Італія збиралась відбити собі від Австрії італійські краї. Кожда держава стояла тільки за свій інтерес, добрий або кепський.

Та у війні впали всі чотири грабіжні царства: російське, австрійське, німецьке й турецьке. Перемогли держави демократичні. І в тих державах демократія ще окріпла та кріпшає з кожним днем. Надто до війни виступила Америка, котра в Європі не має жадних територіяльних інтересів.

І Америка найбільш рішучо і постійно обстає за принцип самоозначеня народів: нехай кождий народ свою длю рішає, до якої держави хоче належати або яку державу хоче сам для себе мати. Так говорив президент Вилсон мало не в кождій своїй промові в часі війни і так відповів, коли австрійський цісар просив у нього мира: нехай самі народи Австрії скажуть, чого вони собі хочуть.

Закине дехто з тих, що чув як дзвонили, та не знає в котрім вусі, — як воно можливо, аби капіталістична й імперіялістична Америка обстоювала волю кожного народа й не хотіла загарбати нічого для своїх чи чужих капіталістів і імперіялістів.

Відома річ, Америка є край високо розвиненого і сильного капіталізма. Але з того не слідує, що ті капіталісти, котрі господарюють по американських індустріяльних і банкових корпораціях, также мають перевагу в американській політпці, з окрема заграничній. Власне вони тої переваги не мають. Хто читає американські капіталістичні газети, той знає, як вороже вони ставлять ся до політики президента Вилсона. Тим більш вороже, тим острійше, чим більші капіталістичні і інтереси заступає яка газета.

Імперіялістичні змаганя в Америці є взагалі не такі сильні. Але й вони єсть. Єсть американські капіталісти, котрі здавна замахують ся на Мексико, на

Центральну Америку та на Тихий Океан. Та вони не мають свого інтересу в тім, чи східна Галичина дістанеться Польщі чи Україні. Зрештою відмовляючись від інтервенції в Мексико теперішня американська політика дала доказ, що з тими імперіялістичними групами вона не на одній дорозі.

В тім, що на мировій раді Америка заступатиме принцип самовизначення народів, нема сумніву. За той принцип заявляєть ся все кріпшаюча демократія всіх держав і він буде основою для рішення нового політичного ладу в Європі: нехай кожний народ своєю волею рішає свою долю і творить своє жите.

І для будуччини українського народа се рішене найліпше. Шість століт його доля рішала ся і його жите нищило ся татарськими ханами, турецькими султанами, польською шляхтою, царями московськими та австрійськими, чужим наставленим правительством і примусовими законами. Шість століть український народ боров ся за свою волю на своїй землі.

Тепер, здаєть ся, та воля здійснюєть ся.

II.

Та проте українська справа ще не рішена. Вона ще не рішена ні в Європі ні в Америці. Давні й добре відомі пани української землі ще не зрікли ся свого панованя і ще всі сили напружують, аби те пановане вдержати.

Ми можемо тільки догадувати ся, що вони роблять на Україні. Але ми знаємо, що вони роблять у Франції і в Америці. Ми знаємо, що вони говорять тим американським людям, котрі можуть мати голос або вплив на мировій раді.

Певно, вони тепер не сьміють противити ся праву народів до самовизначеня. Перед американською

демократією вони не сьміють навіть сказати, що хоч всі народи мають рішати самі про себе, так один український народ далі повинен бути підданий рішенню своїх сусідів і панів. Так просто вони справи не ставлять.

Вони говорять менш більш так: Ми все були, е і будем демократи. Ми все бороли ся за нашу і вашу вольність. Ми хочем бути з всіми народами як вільні з вільними і рівні з рівними. З окрема так званих Українців ми дуже-дуже любимо. Неба їм прихилимо, як будуть з нами. Але самі вони не можуть бути. Бо хоч кождий народ повинен сам про себе рішати, сїм зпольщені або змосковщені. Далі, вони самі не але так звані Українці не є ніякий народ, вони зовхочуть собі волі, а все хотіли під царя московського або кайзера німецького, а від того ми мусимо їх захоронити. І врешті дати їм волю, то вони або самі закличуть знов якогось царя чи кайзера, або так: анархію зроблять, що самі пропадуть.

Отсе головні аргументи проти нас.

Перше, український народ не є окремиий народ, а частина польського або великоруського і може визначати себе тільки з одним або другим.

Друге, український народ сам не хоче собі волі, а хоче підданства якомусь цареві або цїсареві.

Третє, український народ не здатний сам правити собою і сам загубить свою волю.

Отсе головні аргумента і вони показують нам, що українській справі шкодить і що помагає. Шкодить все, що промовляє за нами. Єсть така великоруська та польська література, що заперечувала нашу народність, нашу мову, нашу історію, наше істнованє. Бували такі провідники народні і по нинішний день не перевели ся, що присягали вірність українського народу царям і цїсарям. Бували в нас роздори, свари, нелад. Те все докази проти нас.

Та в сути річи їх не багато. Сто і тисяч рази більше доказів за самостійне право українського народу.

За него говорить наука українська й неукраїнська і, треба признати, передовсім великоруська, котра признала й доказала окремішність українського народу, його мови, культури, історії й національної свідомости.

За него говорить ся вся українська історія, двіста літ козацької боротьби і народних повстань, політична опозиція в Росії і в Австрії, діяльність нових політичних партій, протести в австрійським парламентам і російській думі, народні бунти й демонстрації, — перерваний ряд доказів, що український народ не переставав хотіти волі і за неї бороти ся.

За него говорить кожда сільська читальня, кожда кооперативна спілка, кожда сільська каса і торговля кожда економічна, політична, культурна, просвітна й національна організація, — доказуючи, що український народ здатний сам правити своїми справами, без чужої опіки.

Праця і боротьба не давали нам згинуту в ріднім краю.

Тепер та сама вікова тяжка боротьба і праця українського народу доказує американській демократії його право на волю й самостійність.

III.

Тільки — треба ті докази доказати.

Люде темні думають, що вчений чоловік мусить все знати. Вони не вірять, що американські професори і політики можуть дуже мало або й зовсім нічого не знати про Україну, Польщу, Австрію чи Росію.

Направду людська наука така велика, що ні о-

дин чоловік, ні десять, ні сто людей в купі не може всего знати. Найбільш учений історик може не знати нічогісінько з астрономії. Професор, котрий прекрасно знає французьку історію, може зовсім не знати історії Бразилії. Професор Грушевський може не знати конституції Колорадо і певно не знає, що є на світі місто Джерзи Ситі, і так само президент Вилсон може не знати, які народи живуть в Галичині, і чи Львів місто польське чи українське.

І справді до початку сеї війни Американці, навіть вчені і письменники, небогато знали європейську політику. До революції в Росії і зриву поневоєних народів в Австрії вони здебільша й недогадувалися, що там є ще якісь інші народи окрім “російського” й “австрійського”. Не знали ні української ні чеської, ні польської, ні югославянської, ні литовської, ні всяких справ, котрі тепер вони мають так же рішати.

І тепер ще американський загаль не багато знає. Але ті, що мають сказати своє слово, знають вже багато і хочуть знати ще більше. Сотки географів, істориків, статистиків, економістів і політиків досліджують справи європейських народів, їх потреби і змаганя, їх давні й нові непорозуміння, — аби Америка могла по совісти взяти участь в загальному рішенню.

Вони хочуть знати все і вони хочуть знати й українську справу.

Пізнати її не легко. Книжок, тай ще жерельних книжок, з доказами в англійській мові нема. Єсть тільки українські, великоруські і польські, тай ті треба вишукати і показати. Посторонний чоловік навіть не знає, що вони єсть.

Наша книжка *Ukraine's Claim to Freedom* корисна для загального огляду, але вона далеко не дає всього, що треба, і не торкається самих найновіших питань. Десять таких книжок здалобся. Книж-

ка видана Українською Радою Ukraine містить багато правдивих інформацій, але не дає найменшого доказу, що вони правдиві. Американський політик, чи вчений не повірить на слово книжці написаній професором з Лемберг, виданій підчас війни по німецьки у Відні і перекладаній на англійську мову в Джерзи Ситі. Для нього книжка зовсім безвартісна.

Значить, треба радити собі без книжок і треба українську справу показати й доказати. Що се значить — кілька примірів.

Звідки Американець, не знаючий ні великоруської ні української мови, може упевнитись, чи се одна мова чи дві окремі? Західно-європейські книжки кажуть і так і так. Великороси кажуть, що мова одна з невеликими відмінами. Українці вчили ся в великоруських школах, читали великоруські газети і якомсь розуміли. Професор з Лемберг запевняє, що українська мова зовсім инакша, але якої то брехні у тім Відні підчас війни не печатали! Тай той сам професор запевняє, що український народ дуже надіється на поміч Австрії, — видима неправда. А де правда?

Що на те сказати? Треба хоч трохи перекласти відомий нам, та мало відомий не то в Америці, а й в Росії меморіал Петербурської Академії Наук, в котрім найбільші великоруські язикознавці й істрики доказують, що оба народи ніколи одною мовою не говорили і що великоурської мови на Україні не розуміють. Треба показати статю вченого великоруського професора, котрий каже, що великоруська школа є пеклом для українських дітей. Треба показати резолюції учительських зїздів в Росії заявляючі, що через великоруську науку на Україні держить ся неписьменність. І все те великоруські вчені, професори, учителі, котрі не стануть брехати на нашу користь.

Другий примір. Ось часто можна почути таке: Україна все була вкупі з Росією, Українці не проти-

вили ся ніколи, аж тепер, звісно, прийшла війна, німецька інтрига, роздори і за тим поділ. І Американець, котрий привик бачити Україну як частину Російської імперії, знає німецьку пропаганду та бачив скандальний мир в Берестю Литовським, може справді признати єдину й неділиму Росію як щось зовсім природне й конечне.

І на те треба показати й доказати правду. Ось тобі урядовий збір законів царської Росії, обов'язуючий аж до самої революції, і в ньому напечатаний Переяславський договір з 1654 року, коли Україна перший раз зійшла ся з Московщиною, і в тім договорі цар Олексій Михайлович гарантувала Україні повну автономію, окреме виборче правительство, окрему армію, окремі фінанси, майже повну автономію. Той закон два рази був гарантований російськими царями, ніколи не був правно скасований і по закону Україна мала повну автономію аж до останніх днів російського царства. Ось в історії Росії можна прочитати, що ще не цілих сто п'ядесять літ тому українські справи в Росії належали до міністерства заграничних справ. Звісно, цариця Катерина зробила з автономією України те, що кайзер Вільгельм з невтральністю Бельгії. Але ось тобі книжка великоруського історика і в ній записано, як представники України таки зараз на місци протестували. Ось в 1825 році був перший перший революційний зрив в Росії і українські учасники домагали ся автономії України. Ось в 1848 році відкрито в Києві таємне товариство з цілю здобути волю народам Росії, з окрема Україні. Ось в 1861 виходила перша нелегальна російська газета і в ній писав Українець: нехай ні Великороси ні Поляки не називають своєю української землі. Ось резолюція українських депутатів в другій думі 1906 року і ще раз рішуче домагане повної автономії. Ось погроми українських партій довго перед

війною—все те саме. Ось докази, що єдина й неділима Росія є твір новий і результат насильства, з котрим український народ ніколи не годив ся.

Третій примір. І в Америці можна почути стару брехню: польські дідичі і урядники просто примушені панувати і робити порядок в Галичині. Український народ, се тільки селяне, темні, неписемні, дикі,— мусить бути якась власть над ними, самі не дадуть собі ради.

І се треба вияснити. Правда українських інтелегентів в Галичині не багато, але в Сербії, Болгарії та Румунії ще менше інтелігентів було тоді, як ті народи ставали вामостійними. Правда, ми не моглиб всіх польських урядників заступити українськими, але при вільних, демократичних, народних порядках східна Галичина обійдеть ся з четвертою частю тих урядників. Правда, українські селяне в Галичині в великій части неписемні, але при теперішних порядках вони ніколи письменними не стануть. А ось книжка польського ученого, котрий пише, що український селянин в Галичині багато культурнійший від польського. А ось виказ українських читалень, крамниць, кас, кооперативних спілог, культурних і економічних організацій, хиба се не доказ, що народ може сам правити своїми справами і порядкувати на своїй землі?

Таких примірів можна навести сотки. Треба простувати брехню і показати правду. Наша правда більша і сильнійша як брехня наших ворогів, але їх багато більше, щоб за ту брехню заступатись.

Ось що ми можемо зробити для української справи в Америці. Вияснити її тим, що при рішеню тої справи будуть мати голос.

І се робить Федерація Українців. Що доси зроблено, про те ще час говорити. Поки що я можу тільки запевнити: зроблено багато більше, як можнаб

судити по числу тих людей і по сумі тих грошей, які були для роботи.

VI.

Але американське громадянство і його провідники мають ще один спосіб, аби пізнати ті народи в Європі, котрих доля має тепер рішати ся. Спосіб дуже простий і дуже добрий.

З кожного європейського народу є в Америці імігранти. З різних країв наїхали сюди десятками і сотками тисяч, а то й мільонами, і тут живуть своїм життям, мають свої окремі товариства, організації, книжки, газети, та роблять свою політику. І по тих імігрантах можна пізнати народи Європи. Які є італійські, литовські, чеські, жидівські, югославянські, великоруські, польські та всякі інші імігранти в Америці, такий є італійський, литовський, чеський, жидівський, югославянський, великоруський, польський чи який інший народ в Європі.

Коли імігранти напивають і розбивають ся, значить їх народ дикий і малокультурний. А коли імігранти багато читають і просвідчають ся, значить їх народ хоче собі просвіти і знання. Коли імігранти не організовані, значить їх народ безладний і мало здатний до організації. А коли імігранти справно й загально організують ся, значить їх народ здатний удержати собі свою державну організацію. Коли імігранти байдужі до громадських і політичних справ, значить їх народ не дбає про свою справу і довіряєть ся наставленим провідникам. А коли імігранти читають газети, скликають віча та радять про народні справи, значить народ буде дбати сам про себе. Коли імігранти лишають ся вірними підданими своїх давних панів і царів, значить і їх народ згоджуєть

ся з своїм підданством. А коли імігранти протестують проти неволі свого народу, коли вони помагають йому в ріднім краю волю здобувати, значить волі собі хоче і сам той народ в Європі.

Своїм житем і своєю діяльністю імігранти відповідають Америці на два важні питання чи народ хоче і чи він здатний сам правити собою.

І ми бачимо, що в остатнім часі американське громадянство дуже живо зацікавилось чужими імігрантами. Американські громадські діячі, вчені і публіцисти почали дуже пильно придивляти ся імігрантському житю. Власне, аби пізнати ті народи в Європі, з котрих імігранти вийшли.

То не значить, що вони знакомлять ся з імігрантськими священиками, урядниками або редакторами. Того їм не треба. Вони знають, що кожний урядник мусить щось розуміти про організацію, кожний редактор мусить займатися політикою і кожний священик рад управляти, аби тільки було ким і

Так само шкодить діяльність тої Української чим. Тут не в одиницях і не в одній клясі чи верстві народа справа, а в його масі: чи та маса хоче волі і чи та маса дасть собі раду на волі.

Вони навіть не питають ся тих священиків, урядників чи редакторів. Вони знають, що кожний похвалить свій народ, а ще більше сам себе. Американські діячі самі пильно придивляють ся до життя імігрантів, пильнійше і докладнійше, якби хто думав. Навіть їх мов учать ся. І самі читають газети нові й давні, прислухують ся що і як говорить ся на вічах, що робить ся по організаціях і хто тими організаціями керує. Професори університетів приглядають ся навіть, як імігранти забавляють ся, як ведуть себе в суді, чого слухають в церкві.

Чи всі помічення вірні, того ми не знаємо. Але знаємо, що Американці всякими способами завда-

ють собі труду, аби пізнати ті народи, про котрі мають говорити в Європі.

Знаємо також, що своєю свідомістю, організованістю, жертволюбивістю, освітою і політичною та матеріальною помочю своїй народній справі чеські імігранти ще підняли славу чеського імени в Америці.

І з другого боку знаємо, що польська іміграція представила себе Америці зовсім не добре. Люде сварливі, напасливі, незорганізовані, мало свідомі, мало культурні, сліпо віруючі. Для приміру, остатній польський Соїм в Дітройт, котрому Америка дуже бачно придивляла ся, польській справі більше пошкодив як поміг.

Американці питають ся: То се були представники того патріотичного, демократичного, високо освіченого польського народа, що зіхали ся радити про будучність свого краю? А чому ж жадної ради не було, тільки ксьонзди пошептали з Дмовським за кулісами і ціле зіbrane притакнуло сліпо всему, що Дмовський привіз з Парижа? А чому більшість делегатів ксьондзи? Хиба більшість польських імігрантів в Америці є ксьондзами? Чи може польських імігрантів польська справа не обходить? Чи може вони самі не здатні за себе думати і ксьондзи за них рішають?

Хто читає американські зазети, той знає, яке кепске вражінє лишив по собі великий польський Соїм в Дітройт. А газети писали ще дуже делікатно і обережно. Громадський осуд в Америці випав багато острійший.

V.

З сказаного буде ясно, чим українські імігранти в Америці українській справі помагали і чим шкодили.

Знов та сама справа: те все, чим помагали собі і своему народови в ріднім краю, те саме,—показується—помагає йому тепер перед судом американської демократії.

За українську справу свідчить кожда українська книжка, видана розкуплена і прочитана українськими імігрантами в Америці. Вона доказує, що наш народ хоче просвідчати ся. За українську справу свідчить кожде віче, бо воно доказує, що наш народ займаєть ся громадськими і політичними справами. За українську справу свідчить кожда тутешна українська організація, запомогова, кооперативна політична, просвітна і всяка инша. Вона доказує, що народ не є нездатний до організації. За українську справу свідчить кожде віче, на котрім ми протестували проти насильства, проти неволі, проти царських та цісарських утисків. Воно доказує, що наш народ добиваєть ся собі війти на волю.

Не менше ясно, що українській справі шкодило і шкодить. Вистарчить кілька примірів.

Шкодили і шкодять такі компанії як Українська Рада з Джерзи Ситі, однаково чи вона назветь ся Українською Радою чи перезветь ся на Українську Народну Раду, Український Воєнний Комітет чи перекладе себе по англійськи десять раз і кождий раз инакше. Шкодить не лиш своєю діяльністю, але просто своїм істнованем, коли є такі люде, що її признають. Вона показує, що український народ навіть в Америці не здатний сам керувати своїми справами.

Почувши, що Українська Рада в Джерзи Ситі має бути представництвом всеї української іміграції в Америці, американський чоловік перше всего довідуєть ся, хто є та Українська Рада. І або прочитає в газеті або вони самі йому скажуть, що Українська Рада в Америці складаєть ся з кільканайцяти уряд-

ників запомогових організацій і кільканайцяти греко-католицьких священників.

Може ще де є в нас такі темні люде, котрим така компанія здаєть ся верхом розуму, могучости і красоти. Але американський чоловік знає, що запомогових урядників вибирають члени для запомогової організації, а не для політичної діяльності. Він прочитає, що священників до Української Ради не вибирає ніхто, а назначує один чоловік, майбутний греко-католицький єпископ. І американський чоловік знає, що так не водить ся в жадній демократичній організації. Навіть президент Злучених Держав не іменує членів Конгресу, не то ньюйорський кардинал і асекураційні товариства.

А може бодай самого президента Понятишина, котрий ніколи не промовляє від меншого числа як шістьсот тисяч українських душ, хто вибрав? Ні! Ні тих шістьсот тисяч, ні шість тисяч, ні навіть його власні парохіяне його не вибирали на свого політичного представника. Його установив папа римський чи який помічник папи римського за греко-католицького адміністраторт в Америці. А бувби папа римський назначив кого иншого, то хто инший бувби представником змагань і волі українського народа.

А хто перед Понятишиним керував політикою Української Ради? Чоловік так само заіменованій, а не вибраній. Демидчук, котрого за редактора і політичного провідника тим людям поставив австрійський консулят в Нью Йорку.

Прошу зрозуміти: для американського громадянства не вистарчають блазенства Лотоцького, котрий вчера писав славославіє кайзерови і підписував привіти цісарському амбасадорови, а сьогодні три рази в тиждень верещить, що він і ціла його компанія самі демократи. Саме істноване такої Української Ради завдає брехню всякій демократії.

Саме істноване такої Української Ради свідчить американському громадянству, що український народ не здатний правити собою. Навіть в Америці провідників йому назначує то папа римський, то цїсар, то бог знає хто, тільки не він сам.

Тепер американське громадянство не судить по тих телеграмах, котрі йому посилають до Вашингтону, ані по вінцях зложених на могилі першого президента, ані по несподіванім демократизмі блазнів-редакторів, а по фактах. І коли Українську Раду в Джерзи Ситі не стрівув ще такий публичний осуд як польський Сойм в Дїтройт, так тому тільки, що публично вона не сміє виступити.

Так само шкодить діяльність тої Української Ради, теперішна і попередна.

Можливо дехто подумає: ну, що там, перше брали гроші і служили консулятови, присягали вірність цїсареві і кликали кайзера на Україну, але що воно тепер шкодить? Поправили ся, а що було, то минуло.

Так вони самі говорять. Але так не є.

Тут не є справа перед американським судом, котрий має судити їх за одну чи другу статю. Тут справа перед американським громадянством, перед американськими політичними діячами, перед тими людьми, котрі мають висказати свій погляд про українську справу і котрі той погляд собі тут виробляють.

І свою думку про потреби й змаганя українського народа вони виробляють собі не з одної заяви, не з одної статі, не з одної газети і не з газет послїдного місяця і послїдного року, а на основі всіх політичних поглядів і заходів української іміграції в Америці. Так само, як американську політику ми пізнавали й оцінювали не по одній газетній статі і не по одній газеті і не по тім, що вона писала підчас воєнного стану в Америці, а на основі всіх політичних змагань

американського народу і на основі слів і діл американського правительства, сегорічних і тогорічних і ще давніших, відколи те правительство настало.

І коли прийняти, що священники і урядники з Української Ради в Джерзі Ситі дійсно представляють український народ, то яку думку про його потреби і змаганя мусить виробити собі американське громадянство? Звісно яку.

Ще раз мушу сказати: не в тім річ, що вони були австрофіли, що вони бажали побіди Австрії, що вони тішилися тими побідами. Але в тім річ, що через три роки вони неустанно запевняли, що українському народови дуже добре в підданстві австрійському цісареві й правительству і що він хоче лишитися в тім підданстві і в Галичині і навіть в Америці.

Через три роки вони заперечували всяку кривду, яка діяла ся українським селянам в Галичині, і навіть коли наших селян безвинно катували і вішали, вони в “Свободі” й “Америці” писали, що зрадників вішають. Через три роки в “Свободі” й “Америці” вони величали добрість і ласкавість австрійського цісаря, міністра Штірка і міністра Білінського, намісників Галичини і намісників Буковини, всяких австрійських урядників і жандармів, і день за днем представляли, який щасливий край Галичина і як там Українці тільки цісарські гимни співають та цісареві дякують та цісарським міністрам та намісникам та офіцерам та жандармам.

Через три роки перепечатували в “Свободі” й “Америці” всі заяви й відозви німецьких й австрійських агентів, котрі від імени українського народа запевняли його непохитну вірність австрійській державі й габсбургській династії. І через три роки славили тих агентів як провідників українського народа і представників його волі.

Через три роки запевняли, що навіть українські

імігранти в Америці є вірні піддані австрійського цїсаря і готові бороти ся за Австрію. Не за Україну, не проти Росії, а власне дословно — за Австрію. Через три роки писали подяки австрійському правительству, посилали заяви вірности австрійському амбасадорови, печатали його похвалу дану їм за австрійський патріотизм і дякували возьному в австрійськїм консуляті за прихильність для української справи. В філядельфійській церкві зробили коронацію австрійського цїсаря на короля України, в своїй газеті заявили, що волять таке королівство як українську республіку, і назвали зрадником кожного імігранта, що зречеть ся підданства австрійському цїсареві.

Се тільки дуже короткий і недокладний зміст того, що писала газета “Свобода” й “Америка” через три роки, день за днем, і того, що робили власне люде складаючі Українську Раду в Джерзи Ситі таке же день за днем через три роки.

І коли на основі їх діяльності американський чоловік має сказати свою думку про потреби і змаганя українського народа, то він скаже так: В своїх газетах вони тепер домагають ся самостійности України. Мабуть тому, що поліція не дозволяє їм обороняти австрійське цїсарство. Прочитавши докладно “Свободу” й “Америку” і всі заяви Української Ради, я переконав ся, що український народ в Галичині почував себе дуже щасливим під австрійсько-польським панованем і бажав все під ним лишити ся. За три роки не було ні одного слова невдоволення, ні слїду якогось бажання стати вільними. Правда, значить, кажуть Поляки, що Українцям в Галичині було дуже добре і нема змислу признавати їм волі, котрої вони самі не хочуть. Так нехай лишить ся як бувало.

Так сказав би американський чоловік, якби думав, що Українська Рада в Джерзи Ситі справді ви-

ражає думки і змаганя українських імігрантів в Америці. Тому вона шкодить українській справі, коли так себе представляє. Тому шкодять українській справі ті, що її признають.

І тому загал українських імігрантів в Америці її не признає. Ми знаємо, що українські селяне в Галичині ніколи не годили ся ні з цісарським ні з шляхотським панованем. Їх змаганя посісти свою землю і волю ми маємо засвідчити перед американською демократією.

І тому не може бути згоди між Федерацією Українців і людьми з Української Ради. Вони обіцяють давати гроші, але ми не хочимо їх грошей і не хочемо шкодити українській справі. Ми не хочемо, аби нам вороги показали тисяч чисел “Свободи” і тисяч чисел “Америки” на доказ, що український народ був щасливий в неволі і підданстві, і аби сказали: се ваші власні люде писали.

Ні, се не наші люде.

IV.

На кінець кілька слів про Федерацію Українців. Хто має добру волю і добрий розум, той зрозуміє, що не для пустої похвали організації, в котрій я є секретарем. А хто доброї волі або доброго розуму не має, тому не допоможе, чи писати чи ні. І як який Лотоцький і за моїми плечами язик виставить, то нехай собі.

Федерацію Українців ми закладали зовсім не на те на що творили ся ті ріжноіменні Ради в Джерзиситі: ні на поклони до Відня, ні на показ до Вашингтону. Українські імігранти організували Федерацію Українців для себе, для своєї просвіти і для помочи рідному краю. І організуючи її, скликаючи віча, збираючи жертви для старого краю, ми й не думали,

що прийдець ся показати нашу роботу тим Американцям, що хочуть пізнати наш народ.

І ось показує ся знов несподівано: все те, що українські імігранти чесно й щиро робили для своєї просвіти і організації і для політичної і матеріальної помочі своему народови, все те свідчить тепер перед американською демократією за українську справу. І за українську справу в Європі свідчить Федерація Українців в Злучених Державах.

Помилив ся пан Дуткевич з Української Ради кажучи, що Федерація Українців не може мати значіня, бо її не признає австрійській конзулят в Нью Йорку. Помилив ся пан Демидчук з Української Ради кажучи, що Федерація не може мати значіня, бо до неї не належать всі найповажніші священники і урядники. Помиляв ся пан Понятишин кажучи, що Федерація Українців не може мати значіня, бо замість радити ся з такими як він по німецьких ресторанах, кличе весь народ на віча. Помиляв ся і пан Підгорецький кажучи, що Федерація Українців не може мати значіня, бо її секретар робить собі неславу продаючи книжки “як який ганделес”. Всі помиляли ся.

Федерація Українців має значіне, і не лиш самих українських імігрантів в Америці. Вона промовляє перед американською демократією за справу українського народа в Європі. Вона збиває брехню наших ворогів, що український народ темний, неписьменний, байдужий до громадських справ, нездатний до організації, конче потрібує собі опіки і начальства і не хоче собі волі.

Коли нам кажуть, що український народ несвідомий, то ми можем відповісти і доказати брехню: Гляньте на імігрантів! Гляньте на Український Сойм, на котрім заложено Федерацію Українців! Не зібране ксьондзів, як польський в Дітрой, а представни-

ків народних товариств, котрі зібрали ся не для своєї користи, а задля народного добра! Гляньте на триста віч, скликаних Федерацією Українців, і на кождім вічу сотки а то й тисячі учасників, що самі промовляють і самі радять! Хиба се не доказ політичного інтересу і свідомости в народі?

Так, ті масові віча, за котрі нас так лаяли так звані найповажніші патріоти, вони тепер промовляють за справу українського народа.

Коли нам кажуть, що український народ незданий до організації, має мало освічених людей і потребує опіки, то ми можемо відповісти і доказати: Гляньте на імігрантів! Гляньте на Федерацію Українців! У нас мало, дуже мало інтелігентів, а панове священники і урядники ідуть проти народа, але проте наша організація стоїть, працює і розвивається! Наші імігранти робітники, але проте вони самі держать організацію, самі творять місцеві й окружні комітети, самі вибирають собі езекутиву, самі скликають мітинги і віча, самі збирають гроші, самі урядили Український День, самі будуть радити на Українським Соїмі! Організація українських імігрантів в Америці відразу відкинула всяку опіку цісарських і царських консулів, в нікого протекції й помочі не мала, а проте вона стоїть сильнійше і твердше, як ті компанії, що живили ся чужою ласкою і мусять що тижня зміняти імя і програму?

Коли нам кажуть, що український народ темний, неосвічений і неписьменинй, то ми можемо відповісти й доказати: Гляньте на імігрантів! Богато темних людей, але такими зробив їх цісарський і шляхетський лад в Галичині! А ось тут як книжок хочуть, скільки закликів, щоб приїздити з відчитами! А ось до Дітройт кличуть референта з Нью Йорку, платять йому дорогу, кошти, нагороду — за науку історії, економії, астрономії! Хиба так роблять польські або ве-

ликоруські робітники в Дітройт? Хиба се не доказ, що наш народ цінить науку?

Коли нам скажуть, що українська справа є справа не народна, а одиниць, ми можемо відповісти їй доказати: Дивіть ся, хто заложив Федерацію Українців! Хто удержує її діяльність! Коли сотки людей своїм коштом їздять на зїзди і беруть участь в маніфестаціях, коли робітники — і лише робітники — в Дітройт, Філядельфії, Бостоні збирають гроші на українське бюро в Вашингтоні, коли д. Деркач позичив дві тисячі долярів на видавництва і пропаганду, хиба се не доказ, що українська справа є власне справа народа і лише народа?

Коли нам кажуть, що український народ хвалив собі цїсарсько-шляхетські порядки і не хотїв вибити ся на волю, то ми можемо відповісти їй доказати голосом і резолюціями триста українських віч в Америці. Виражаючи правдиву волю народа ми протестували проти кривди й насильства не тоді, як Америка виступила до війни з Австрією і не тоді, як австрійське цїсарство завалило ся, а через три роки, коли Німеччина й Австрія мали найбільшу силу і наш народ найдужше придушити. Українські імігранти в Америці вули перші, що на своїх вічах домагалися самовизначеня для кожного народа. Не тоді аж як президент Злучених Держав проголосив принцип самовизначеня народів, а від самого початку війни.

Організовані в Федерації Українців українські імігранти в Америці своєю трохрічною діяльністю доказують свідомість, право і волю українського народа в Европі.

Українська Друкарська і Видавнича Спілка
19 East Seventh Street, New York, N. Y.

